

Grupė, pogrupis	Sukneliniai		Kostiuminiai		skaičius
	skaičius	%	skaičius	%	
2) literatūros herojai	-	-	1	14,29	2
3) mitologiniai vardai	1	5,00	2	28,57	5
4) įvairūs	1	5,00	3	42,85	5
Iš viso	20	100,00	7	100,00	37

VII. Žmonių dvasinės veiklos, kūrybos sąvokos:						
1) muzikos	-	-	1	50,00	2	
2) meno	-	-	-	-	1	
3) sporto	-	-	-	-	1	
4) žmonių dvasinės būsenos, minčių, jausmų	-	-	-	-	1	
5) įvairūs	-	-	1	50,00	-	
Iš viso	-	-	2	100,00	5	

A. Montvilienė

Leidinys apie prancūzų medicinos terminiją

Širkienė V. Prancūzų kalbos medicininė terminija. — V., 1977, 88 p. [Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija. Kauno medicinos institutas].

Kauno medicinos instituto užsienio kalbų dėstytojai yra parengę ir išleidę ne mažai mokomujų medicinos terminų žodynelių, skirtų šio instituto studentams. Tokia dėstytojų veikla visaip remtina ir skatinama. Mokomieji terminų žodynai bei žodynėliai yra ne tik svarbi pagalbinė literatūra studentams — jie gali padėti tvarkyti, vienodinti ir diegti į vartoseną norminius taisyklingus terminus, šalinti terminologijos trūkumus, išaiškinti jos spragas. Taigi tinkamai parengtas, suderintas su atitinkamos srities (šiuo atveju medicinos) specialistais bei kalbininkais terminologais mokomasis terminų žodynėlis gali veiksmingai padėti tobulinti atitinkamas srities terminiją. Ypač tai pasakytina apie terminologiją tų mokslo sričių (tarp jų ir medicinos), kurių nėra stambių lietuviškų aiškinamujų bei atitinkamų kalbų verčiamujų norminamujų terminų žodynų.

Palatiniai	Drapai		Baldu		Iš viso	
	%	skaičius	%	skaičius	%	skaičius
5,41	6	50,00	—	—	9	11,84
13,51	1	8,33	—	—	9	11,84
13,51	2	16,67	—	—	11	14,48
100,00	12	100,00	—	—	76	100,00
40,00	—	—	1	25,00	4	36,36
20,00	—	—	1	25,00	2	18,18
20,00	—	—	—	—	1	9,09
20,00	—	—	2	50,00	3	27,28
—	—	—	—	—	1	9,09
100,00	—	—	4	100,00	11	100,00

Deja, paprastai nei prieš išleidžiami, nei išleisti mokomieji terminų žodynai nerecenzuojami. Dėl to tų leidinių vertė, reikšmė atitinkamos srities terminologijos tvarkybai bei mokymui kol kas néra plačiau išaiškinta.

V. Širkienės „Prancūzų kalbos medicininė terminija“ skirta vyresniųjų kursų studentams. Leidinį sudaro trys skyriai. Pirmajame skyriuje „Prancūzų kalbos žodžių daryba“ (p. 5–30) pateikiama svarbiausi prancūzų kalbos žodžių (visų pirma medicinos terminų) darybos būdai ir tipai. Čia skaitytojas randa nemažai prancūzų kalboje vartojamų priešdélių, priesagų, parodyti būdingesni sudurtinių žodžių darybos tipai, pateiktas medicinos terminologijoje vartojamų tarptautinių terminų elementų sąrašas su juos turinčiu žodžiu pavyzdžiais. Antrajame skyriuje, pavadiname „Priedai“, ijdėtas žiupsnelis prancūzų kalbos frazeologizmų, receptų ir anotacijų pavyzdžių. Be to, naudingi yra ir receptuose vartojamų sutrumpinimų bei medicinos literatūroje pasitaikančių santrumpų sąrašai. Trečią, didžiausią, knygelės skyrių sudaro „Prancūzų–lietuvių kalbų medicininis žodynėlis“. Autorė pratarmėje rašo, kad tas žodynėlis yra 1966 m. išleisto „Dictionnaire franco–li-

tuanien de médecine“ tėsinys ir kad jame sudėti žodžiai, kurie „dažnai pasitaiko, skaitant originalius medicininius žurnalus: „La nouvelle presse médicale“, „Science et vie“ ir kt.“. Leidinio struktūra autorės gerai apgalvota.

Studentas medikas, pagaliau ir gydytojas, skaitantis prancūzišką medicinos literatūrą, mielai šiuo leidiniu naudosis, tikėdamasis rasti būtiną reikalingą informaciją. Be abejo, nemažai tos informacijos ir ras, nors, aiškus daiktas, palyginti nedidelėje knygelėje ji yra smarkiai ribota. Dėl to itin aktuali į tokius leidinius dėtinos informacijos atranka. Svarbu taip pat gerai nustatyti santykį su bendraisiais verčiamaisiais (prancūzų – lietuvių kalbų) žodynais.

Mokomasis terminų žodynas (ypač žodynėlis) turėtų papildyti bendrajį žodyną, visų pirma pateikdamas tą specialiąją leksiką, kuri į bendruosius žodynus apskritai nededama ar dedama labai ribotai. Pagaliau tokį mokomųjų leidinių vertingumas tiesiog pareina nuo dedamos medžiagos tikslumo, leksikografinio pateikimo apgalvojimo ir nuoseklumo. Na, žinoma, negalima išleisti iš akių taip pat kalbos taisyklingumo. Kiekviena mokomoji priemonė turi padėti ugdyti taisyklingos kalbos (taip pat gimtosios) išgūdžius. Tad garantuoti didelę rengiamų leidinių kalbos kultūrą yra kiekvieno autoriaus priedermė.

Terminologijos sritis, taip pat sritis, kuriai priklauso nagrinėjama ar pateikiama leksika, lietuvių kalboje turi būti pasakoma ne būdvardžiu, o daiktavardžio kilmininku. Dėl to peiktinas pats leidinio pavadinimas – geriausiai tiktų „Prancūzų medicinos terminija“. Taip pat taisytini leidinio „Pratarmėje“ pavartoti junginiai *medicininiai* (= *medicinos*) žodžiai, *medicininės* (= *medicinos*) santrumpos, *medicininė* (= *medicinos*) literatūra. Taisytinas ir trečiojo skyriaus pavadinimas „*Prancūzų – lietuvių kalbų medicininis* (= *medicinos*) žodynėlis“ bei p. 12 pavartotas junginys *anatominiai* (= *anatomijos*) terminai. Ivairių tikslintinų kalbos atžvilgiu dalykų nesunku aptiki ir terminų reikšmių aiškinimuose. Pavyzdžiui, neretai vartojamas daiktavardis *nebuvimas*, kur labiau tiktų *neturėjimas*, plg. *abrachie f – rankų nebuvimas* 47¹, *asitie f – apetito nebuvimas* 50 ir kt.

Kalbotyroje yra skirti terminai *santrumpa* ir *sutrumpinimas*. Receptuose dažniausiai vartojami sutrumpinimai. Leidinyje pateiktas taip pat receptuose vartojamų prancūziškų sutrumpinimų žiupsnelis, bet autorė juos nepagrįstai vadina santrumpomis (p. 36). Knygelėje vartojama ir daugiau nevykusiu ar visai lietuvių kalbotyroje neįprastu terminu. Pavyzdžiui, terminologijos literatūroje tokios terminų daromosios dalys, kaip *auto-*, *-graphe*, *-grafas*, *-logue*, *-logas*, *macro-*, *makro-*, *micro-*, *mikro-*, *pneumo-* ir kt., vadinamos tarptautiniais terminų elementais. Autorės nusakomasis jų vadinimas „lotynų ir graikų kilmės sudurtinių žodžių jungiamosiomis formomis“ (p. 3), „sudurtinių tarptautinių medicininių žodžių jungiamosiomis formomis“ (p. 20) ar „sudurtinių tarptautinių medicininių žodžių darybos dėmenimis“ (p. 20) yra visai netikslus, neatitinka kalbotiros literatūroje įprastos atitinkamų žodžių ar terminų (pvz., *forma*) vartosenos ir dėl to nepriimtinės. Nemaža dabartinės terminologijos naujovė (beje, visai nereikalinga) yra ir *dūrybos*, arba *sudurtinių žodžių (terminų) darybos*, vadinimas *žodžių sujungimu* (p. 5, 19).

¹ Šalia pavyzdžių parašyti skaitmenys žymi recenzuojamą leidinio puslapius, kuriuose tie pavyzdžiai jėtai.

Nemažai ką galima prikišti žodžių darybos aiškinimui. Leidinyje, rodos, ne visai paisoma sinchroninės pačios prancūzų kalbos žodžių darybos, dėl to išskirta tokį afiksų, kurių sinchroniškai negali būti, nes atitinkami žodžiai darybiškai neskaidomi, vadinasi, nelaikytini vediniai. Tai pasakytina apie knygelėje nurodytus priešdėlius *abs-* (*abstinence* f 6), *ac-* (*accablement* m, *accident* m, *accouchement* m 6), *ana-* (*anabiose* f, *anatomie* f 7), *ante-* (*antecedent*, *antenatal* 7), *apo-* (*apocrine*, *apophyse* f 7), *cata-* (*catabolisme* m, *catamnèse* f 7), *di-* (*diplégie* f, *dipode* 8), *méta-* (*métabolisme* m, *métplasie* f, *métastase* f 9), *péri-* (*péricarde* m, *périoste* m 10), *sym-*, *syn-* (*symbiose* f, *synchrone*, *syndrome* m 11) ir kt. Pateiktieji afiksai prancūzų kalbos žodžių darybos literatūroje paprastai neskiriama, nes juos turintys žodžiai yra neskaidomi skoliniai. Ir pati autorė atskirais atvejais, matyt, neturi aiškaus supratimo, kaip darybiškai interpretuoti tam tikrus terminus, pavyzdžiui, terminas *anatomie* f vienur laikomas nebuvėlio priešdėlio *ana-* vediniu (p. 7), kitur skiriamas prie priesagos *-ie* vediniu (p. 13). Kiek tiksliau leidinyje skiriamais prancūzų kalbos priesagos, bet ir čia pasitaiko aiškių klaidų, pavyzdžiui, *invistigateur* m turi priesagą *-ateur*, o ne *-eur* (p. 11), *allaitement* m, *amaigrissement* m, *développement* m skirtina priesaga *-ement*, o ne *-ment* (p. 14), *auscultation* f, *dégénération* f (= *dégénération*), *excoriation* f, *inhalation* f yra padaryti su priesaga *-ation*, bet ne *-ion* (p. 14). Negali būti laikomi veiksmažodžių abstraktais priesagos *-ure* vediniai *denture* f, *fracture* f, *jointure* f, *ligature* f, *teinture* f. Tad iš visų p. 15 pateiktų tai priesagai skiriamai žodžių tikras vedinys iš veiksmažodžio yra tik *brûlure* f (= *brûlure*). Vedinys *denture* f yra kuopinis pavadinimas. Žodžiai *fracture* f, *jointure* f, *ligature* f laikomi lotynų kalbos skoliniais, čia skiriama knyginių priesaga *(-a)ture*². Veiksmažodžiai *certifier*, *justifier*, *vivifier* turi ne priesagą nebuvėlę *-fier* (p. 18), bet *-ifier*.

Netikslų kai kuriais atvejais prancūziškų žodžių darybinių santykų suvoki-mą rodo ir tokie atvejai, kai neteisingai nustatomas atskirų žodžių darybos būdas. Pavyzdžiui, knygelėje *comparaison* f, *coopération* f laikomi, matyt, priešdėlio *com-*, *co-* vediniai (p. 7), tačiau tie žodžiai yra aiškūs veiksmažodžių abstraktai, padaryti su priesagomis *-aison* ir *-ation*. Tam pačiam *-ation* darybos tipui skirtini ir knygelėje priešdėlio *ré-* vediniu laikomas *réanimation* f (p. 10), priešdėlio *trans-* vediniu įrašytas terminas *transplantation* f (p. 11). Tokių neteisingų darybos interpretacijų taip pat yra kiek daugiau.

Tarp būdvardžių priesagų pavyzdžių idėta ir daiktavardžių, pvz.: *absorbants* m pl „sugeriančios, susiurbančios medžiagos“ 15, *antibiotiques* m pl „antibiotikai“ 17, *diabétique* m „sergantis diabetu“ 15, *cardiaque* m „sergantis širdies liga“ 17 (beje, neaišku, kodėl pastarasis pavyzdys laikomas priesagos *-ique* vediniu). Tarp sudurtinių būdvardžių pavyzdžių taip pat idėta daiktavardžių — abu pavyzdžiai, turintys iliustruoti tipą su pirmuoju būdvardiniu ir antruoju daiktavardiniu sandu (*clavievoie* „anga, tarpas“, *rouge-gorge* „sniegena“ 20).

² Штейнберг Н. М. Аффиксальное словообразование во французском языке. — Л., 1976, с. 62, 64.

Tarptautinius terminų elementus turinčius terminus leidinio autorė laiko sudurtiniai žodžiai, tačiau tarp pateikiamų pavyzdžių pasitaiko ir priesagų vedinių, pvz.: *cardiaque* „širdies“, *cardiaque* m „širdininkas“ 21, *entérите f* „plonujų žarnų uždegimas“ 22. Labai abejotinas tų elementų reikšmės aiškinimo būdas – leidinyje morfemos teisėmis egzistuojančios žodžių dalys lietuviškai verčiamos žodžiais, pvz.: *-algie* „skausmas, gèla“ 20, *anthropo-* „žmogus“ 20, *auto-* „pats“ 22, *bio-* „gyvybė“ 21, *-fuge* „savybė“ 22, *-gène* „kilmė“ 22 ir t.t.

Atkreipia akis ir tai, kad darybos skyriuje tam tikra (atskirais atvejais palyginti nemaža) pateikiamų pavyzdžių dalis nėra medicinos terminai, pvz.: *disciple* m „moksladraugis“ 7, *illettré* „neraštingas, beraštis“ 6, *contradiction f* „prieštaravimas“ 8, *Géorgien* m „gruzinas“ 11, *Italien* m „italas“ 11, *Lituanien* m „lietuvis“ 11, *courtoisie f* „mandagumas“ 13, *colossal* „milžiniškas“ 15, *développement* m „vystymasis“ 14, *blanchâtre* „balkšvas“ 16, *grisâtre* „pilkšvas“ 16, *annuel* „kasmetinis“ 16, *pensif* „susimąstęs“ 17, *barbu* „barzdotas“ 17, *poilu* „plaukuotas, gauruotas“ 17, *balayer* „šluoti“ 17, *caractériser* „charakterizuoti, apibūdinti“ 18, *douzaine* „tuzinas“ 18, *vingtaine* „apie dvidešimt, dvidešimt metų“ 18, *millenaire* „tūkstančinis, tūkstančio metų“ 18, *triple* „trigubas“ 18, *batterave* „runkelis“ 19, *timbre-poste* „pašto ženklas“ 19, *portemanteau* „pakaba“ 19, *après-midi* „popietis“ 20, *hexagone* „šešiakampis“ 23, *insectivore* „vabzdžiaėdis“ 30 ir kt. Specialioje mokojoje priemonėje, rodos, naudingiau būtų pateikti įvairesnių terminų darybos pavyzdžių. Gausus neterminologinės leksikos pateikimas gali ir klaidinti tokioje knygelėje ieškantį atsakymo į neaiškius klausimus žmogų – juk visų reikalingų žodžių joje vis tiek negalima pateikti. Beje, tą patį galima prikišti ir didesnė leidinio dalį sudarančiam žodynėliui. Ir čia sudėta palyginti nemažai bendruju mokslo terminų ir net šiaip žodžių, kuriuos nesunkiai galima rasti bendruosiuose verčiamosiuose žodynose, be kurių studentas ar diplomuotas medikas, ir turėdamas recenzuojamajį leidinį, išsiversti negale. Pvz.: *amplifier* „plėsti, didinti“ 49, *anfractueux* „viniguotas, nelygus, kreivas“ 49, *assurance f* „užtikrinimas, garantija; (ap)draudimas“ 50, *attrait m* „patraukumas“ 51, *babeurre m* „pasukos“ 51, *bénéficier* „turėti naudos“ 51, *by-pass m* „apėjimas; aplinkinis kelias“ 52, *bref* „trumpas“ 52, *chaux f* „kalkės“ 53, *chute f* „kritimas, griuvimas“ 53, *compte-rendu m* „ataskaita, protokolas“ 54, *craquement m* „traškėjimas, barškėjimas“ 55, *crépitation f* „1. traškėjimas, girgždėjimas; 2. gargimas“ 55, *déclenchement m* „pradžia, atsiradimas“ 56, *dôme m* „kupolas, skliautas“ 58, *embarras m* „sunkumas, kliūtis“ 59, *envisager* „numatyti“ 60, *équin* „arklio“ 60, *estival* „vasaros“ 61, *état m* „būklė, stovis“ 61, *ethnie f* „nacija“ 61, *jouissance f* „naudojimasis malonumais, smaginimasis“ 68, *laps m de temps* „trumpas laiko tarpas“ 69, *mesure f* „1. matavimas; 2. matas; dydis; 3. priemonė“ 71, *monstre m* „pabaisa“ 72, *moyen m* „priemonė“ 72, *moustique m* „uodas“ 72, *néfaste* „nelaimingas“ 73, *obsédant* „ikyrus“ 74, *plan* „lygus, plokščias“ 77, *plat* „plokščias, lygus“ 77, *quadragénaire* „keturiaskesdešimties metų“ 79, *qualité f* „kokybė“ 79, *quantité f* „kiekybė“ 79, *récent* „neseniai įvykės, nesenas, paskutinis, naujas“ 79, *souche f* „štamas“ 82, *taux m* „1. procentai; 2. proporcija; 3. koeficientas; 4. tempas“ 83, *volupté f* „gašumas“ 85, *zéro m* „nulis“ 86 ir kt.

Daugelio tokį žodžių vartotojui turbūt nė į galvą neateis ieškoti šiame žodynelyje.

Turint galvoje, kad žodynėlis yra visai nedidelis – jame aiškinama tik beveik 1100 prancūziškų žodžių – atrodo geriausia būtų buvę tame pateikti tik speciaaliuosius medicinos terminus, daugiausia dėmesio skiriant tiems, kurių nėra bendruosiuose verčiamuosiuose prancūzų – lietuvių kalbos žodynose. Tokia terminyno (žodyne pateikiamų terminų) atranka vartotojui būtų labai paranki ir naudinga – jis aiškiai žinotų, ko ir kur ieškoti. Nedidelės apimties žodynėlio terminyne sudėta neterminologinė leksika bei bendrieji mokslo terminai mažina leidinio informatyvumą iš atitinkamos srities terminijos ir tuo pačiu jo vertę. Vadinas, terminų ir kitokių specialiųjų žodynų, tarp jų ir mokomujų, terminynas turi būti sudaromas labai kruopščiai atsijojant turimą leksiką.

Tam pačiam kalbamuo tipo žodynų sudarymo principui nusikalstama ir tuo atveju, kai nedaroma kitos kalbos (šiuo atveju prancūzų) žodžių lietuviškų atitikmenų atranka. Žodžiai, kaip žinoma, dažniausiai yra daugiareikšmiai. Netikslu specialiame terminų žodyne nurodinėti visas i terminyną patekusio žodžio reikšmes. Čia dėtinės tik atitinkamos srities terminologinės reikšmės, kitaip sakant, vienos kalbos terminui duotinas antrosios kalbos atitikmuo. Aiškus daiktas, tai nereikšia, kad, pavyzdžiui, kiekvienas prancūzų medicinos terminas būtinai turės tik vieną lietuvišką atitikmenį. Dėl terminologijos sistemų susidarymo nevienodų sąlygų, žodžių reikšmių skirtinės apimties, taip pat dėl pačių kalbų leksikos ir nominacijos vidinių savitumų ne vienu atveju atitikmenų būna ne vienas, tenka skaidyti verčiamujų terminų reikšmes ir pan. Kita vertus, neišvengiamai tenka atsižvelgti į paplitusius sinonimus ar dubletus, ir tie dalykai skirtinėse kalbose nereitai taip pat nėra ir negali būti visai vienodi. Tačiau pateikiamieji atitikmenys turi priklausyti tai pačiai terminologijai ar jos šakai, ir nuošaly paliktinos kitos, visų pirma neterminologinės, reikšmės. V. Širkienės „Prancūzų kalbos medicininės terminijos“ žodynelyje šiuo atžvilgiu, tiesa, labai nepiktnaudžiaujama, tačiau vis dėlto pasitaiko atvejų, kai pateikiamos ir nepriklausančios medicinos terminologijai žodžių (jau ne terminų) reikšmės, pvz.: *attitude* f „1. kūno padėtis; 2. laikysena; elgesys; 3. pažiūra“ 50, *concevoir* „1. pastoti, tapti nėščia (=nėščiai); 2. suvokti, suprasti“ 54, *débordement* m „išsiliejimas, potvynis“ 56, *délain* m „1. uždelsimas; sukliudymas; sulaikymas; 2. laikas, terminas“ 57, *dénouement* m „1. stoka; 2. skurdas“ 57, *dépôt* m „1. saugykla; 2. nuosėdos“ 57, *écailler* f „1. žvynai; 2. plėvelė“ 58, *nébuleux* „1. debesuotas, rūškanas; 2. suniureš, liūdnas“ 73, *terrain* m „1. vietovė; 2. dirva; 3. (organizmo) konstitucija“ 83, *tournesol* m „1. saulėgrąža; 2. laktimo popierėlis“ 84, *tranche* f „riekė; plokšteliė; briauna“ 84 ir kt.

Nemažu recenzuojamo mokomojo leidinio trūkumu reikia laikyti tai, kad palyginti dažnai pateikiami ne prancūzų terminų lietuviškieji atitikmenys, bet tam tikri paaiškinimai. Taip elgiamasi ne tik tais atvejais, kai lietuviško termino nėra (tokiai atvejais be specialistų medikų talkos kalbų dėstytojas neturėtų sudarinėti terminų. Rengėjui reikėtų gauti atitinkamos srities žinomiausių specialistų ir terminologijos komisijos pritartus pasiūlymus), bet ir tuomet, kai turimi įsigalėję ir visų vartojami terminai. Leidinio autorė peiktina už tai, kad, matyt, nesitarė su spe-

cialistais ir pagaliau, kad žodyno sudarymo principuose nepaaiškino (beje, tų principų apskritai nejdėjo), kaip ir kuriais atvejais reikšmė aiškinama ir kaip tai žodyne pateikiama, kad nesimaišytų su tikrais atitikmenimis. Pačiai autorei, žinoma, nederėjo kurti, sudarinėti naujų terminų ar įvedinėti skolinių net tuo atveju, jei lietuvių medicinos terminologijoje būtų neįvardytos tokios prancūziškų terminų žymimos sąvokos, kaip *abréaction* f „užmirštos emocijos išryškėjimas sąmonėje“ 47, *aéropéritoine* m „oro ar dujų susikaupimas pilvo ertmėje“ 48, *atélectase*, *atélectasie* f „oro stoka plaučių alveolėse“ 50, *catamnèse* f „žinios apie ligonį, jį išrašius iš ligoninės“ 53, *dipsomanie* f „liguistas potraukis į alkoholį, periodiškas girtavimas“ 58, *électrocution* f „organizmo sužeidimas elektros srove, mirtis nuo elektros srovės“ 59, *gâtisme* m „šlapimo ar išmatų nesulaikymas“ 63, *hypoxémie*, *hypoxie* f „nepakankamas deguonies kiekis audiniuose“ 66, *kopiopie* f „greitas akies rau menų nuovargis, žūrint į daiktus iš arti“ 68, *linkage* m „su(si)jungimas dviejų ar daugiau genų toje pačioje chromozomoje“ 69, *monopagie* f „galvos skausmas tik vienoje vietoje“ 72, *oestromanie* f „liguistas moterų arba vyrų lytinis potraukis“ 74, *péripyème* m „pūlinio susidarymas aplink organą“ 76, *réinversion* f „organo atstatymas į normalią padėtį“ 80 ir kt. Tačiau žinomų medicinos specialistų konsultacija būtina ir tokiais atvejais – jie bent padės tiksliai išsiaiškinti, ar néra tam reikalui vartojamo termino³.

Visai nepateisinama, kai terminų apibūdinimais verčiamasi ir tada, kai esama vartojamų (kartais net labai plačiai žinomų) terminų. Pvz.: *déontologie* f – gydytojo etika, mokslas apie gydytojo teises ir pareigas 57 (=deontologija), *écologie* f – mokslas apie organizmo santykius su aplinka 59 (=ekologija), *électrophorèse* f – elektringų koloidinių dalelių pasislinkimas, sukeltas elektros srovės; vaistų pakliuvimas į organizmą, veikiant elektros srovei 59 (=elektroforezė), *gériatrie* f – mokslas apie senatvės ligas 63 (=geriatrija), *orgasme* m – didžiausias aistros pojūčio laipsnis 75 (=orgazmas), *zoonoses* f pl – gyvulių južkrečiamos ligos, perduodamos žmonėms 86 (=zoonozės). Apstū tokį pavyzdžių ir žodžių darybos skyriuje, pvz.: *amylase* f – fermentas, skaidantis krakmolą 12 (=amilazė), *asystolie* f – širdies dešiniojo skilvelio funkcijos sutrikimas 13 (=asistolija), *carboxylase* f – fermentas, atskiriantis angliarūgtę nuo ketoninių rūgščių 12 (=karboksilazė), *cardiogramme* m – grafiškas širdies judesių atvaizdavimas 21 (=kardiograma), *cytologie* f – mokslas apie ląsteles 22 (=citologija), *diabétique* m – sergantis diabetu 17 (=diabetikas), *gastroscope* m – prietaisas skrandžiuī tirti 28 (=gastroskopas), *gynécologue* m – moterų ligų specialistas 23, moterų ligų gydytojas 24 (=ginekologas), *hémoglobine* f – krauso dažomoji medžiaga 23 (=hemoglobinas), *otoscope* m – prietaisas ausims tirti 28 (=otoskopas), *pédatrie* f – mokslas apie vaikų ligas 27 (=pediatrija), *pharmacopée* f – oficialus farmacininkų vadovas 27 (=farmakopėja), *stomatologie* f – mokslas apie burnos ertmės organų susirgimus 29 (=stomatologija) ir kt. Toks žinomų ir plačiai varto jamų terminų (dalis jų nuolat vartojama net paprastoje kalboje) ignoravimas, jų

³ Beje, V. Astrausko, S. Biziulevičiaus, S. Pavilonio ir kt. „Medicinos terminų žodyne“ (V., 1980) beveik visais čia minėtais atvejais pateikti tarptautiniai terminai. Vadinasi, specialistams ir tos sąvokos, ir jų pavadinimai néra paslaptis.

pakeitimas aiškinimais mažiau įgudusį skaitytoją (pavyzdžiui, studentą), be abejo, klaidina – galima pagalvoti, kad dėl kurių nors priežasčių tie tarptautiniai terminai lietuvių medicinos terminologijoje nevartotini (beje, beveik visi tie terminai pateikti visuomenei skirtame „Tarptautinių žodžių žodyne“ (V., 1969), vartojami mokslo populiarinamojoje literatūroje ir periodikoje). Vadinas, tokia kalbamų terminų pateikimo žodynėlyje praktika kenkia norminių terminų diegimui ir mokymui.

Kadangi terminų ir jų reikšmės aiškinimų pateikimas leidinyje leksikografiškai nediferencijuotas, studentui bus neaišku, ar dėdamieji paaiškinimai yra kokie nors išplėstiniai terminų sinonimai, ar ne (beje, neaišku, kaip ir pati autorė tai supranta). Leidinyje kableliu skiriama daug kas, ir dėl to esama nemažai painiavos. Pvz.: *aéropathie* f – atmosferos slėgio kitimo sąlygojama liga, kesoninė liga 48, *cafard* m – niūri nuotaika, depresija 52, *caquesangue* f – viduriavimas krauju, dizenterija 53, *cinération* f – lavono sudeginimas, kremacija 53, *clearance* f – inkstų filtravimo koeficientas, klirensas 54, *sepsis* f – sunkus infekcinis susirgimas, krauko užkrėtimas 81, *cardiologue* m – kardiologas, širdies ligų gydytojas 24, *éthologie* f – etologija, mokslas apie charakterį 61, *incrétologie* f – endokrinologija, mokslas apie vidinės sekrecijos liaukas 67, *intercadense* f – permušimas, širdies ritmo sutrikimas 67, *mogiphonie* f – balsaskylės spazmas, sunkumas kalbant 71, *sudamina* m pl – prakaitinė, išbėrimas balkšvomis pūslelėmis 82 ir kt. Jei galvota, kad leidinio vartotojui šie terminai bus nesuprantami ir verti paaiškinti, tai kodėl tai daroma taip nenuosekliai (vienais atvejais pirma terminas, kitais – paaiškinimas) ir kodėl tie aiškinimai (jei pati autorė juos skiria nuo terminų) pateikiami taip pat, kaip terminai? Tai didelis kalbamo leidinio sudarymo trūkumas.

Leidinyje pateiktas žiupsnelis frazeologizmų. Autorė tenkinasi jų reikšmės paaiškinimu ir visai neieško lietuviškų atitikmenų. Tai, žinoma, padeda besimokančiam suprasti kitos kalbos frazeologizmus, tačiau nepadeda išmokti juos išverti į lietuvių kalbą. Taigi šiuo atveju leidinys atlieka tik pusę darbo (žinoma, tai pasakytyna tik apie tikrus frazeologizmus; leidinyje ne visi pateikti pavyzdžiai yra frazeologizmai, ir pastarųjų vertimas, aiškus daiktas, kokių nors papildomų sunkumų nekelia).

Taigi V. Širkienės parengtoje mokomojoje priemonėje yra leksikografinio darbo spragų ir trūkumų. Prie jų būtina pridurti ir tai, kad lietuviškieji atitikmenys pateikti nesukirčiuoti. Turint galvoje prastoką medikų kirčiavimo kultūrą, nieku būdu nepateisinama leisti nesukirčiuotus žodynėlius. Nors recenzuojamasis leidinys skirtas mokyti užsienio kalbai, tačiau, apskritai imant, tai yra kalbų mokymosi priemonė. Tokio tipo leidiniai turi padėti išmokti ne tik taisyklingos užsienio kalbos, bet ir pavyzdingos gimtosios kalbos.

Baigiant būtina pridurti, kad tokios rūšies mokomosios priemonės yra labai reikaltingos ir tikrai gerai, kad aukštųjų mokyklų dėstytojai imasi jų rengti.

St. Keivs